

Fârâbî'nin Felsefe Sisteminde Tanrı'nın Varlığını Bilmenin İki Yolu

Haticetül Kübra Özelci

 <https://orcid.org/0000-0001-7690-9112> | kubra.ozelci@gmail.com

Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye

Öz

Fârâbî'nin felsefe sistemi, Tanrı'nın varlığının kesin bir biçimde bilinebileceği iddiasını taşımaktadır. Buna göre, Tanrı'nın varlığı, burhânî bir bilgidir. Fârâbî, Tanrı'yı İlk Neden olarak ve İlk İlke olarak nitelemektedir. Biz çalışmamızda, Fârâbî'nin Tanrı'nın varlığını, bilgi düzeyinde (epistemolojik olarak) nasıl açıkladığı ve nasıl temellendirdiği sorusu ile ilgilendik. Fârâbî, *El Medinetü'l Fazla* eserinde Tanrı'dan bir temel ilke olarak bahsetmektedir. O, *İlimlerin Sayımı* eserinde ise kişinin, Tanrı'nın varlığının bilgisine, diğer varlıkları nedensel bir düzen içinde bildikten sonra erişeceğini söylemektedir. Tanrı kavramının, Fârâbî tarafından hem temel ilke olarak kabul edildiği hem de temellendirildiği görülmektedir. Bu durum nasıl anlaşılmalıdır? Eğer Tanrı, İlk Neden olarak bir temel ilke ise, bu ilkenin neden temellendirilmesi gerekli görülmektedir? Tanrı'nın varlığı bir temel inanç mıdır? Eğer öyleyse, bu inancın, başka inançlara bağlı olmaması gerekmez mi? Fârâbî'nin düşünce sistemi içinde kalarak bu soruların cevaplanabileceğini düşünmekteyiz. Bu çalışmamızda, Fârâbî'nin felsefe sisteminde, Tanrı'nın varlığının bilgisine erişimin yollarını araştırdık. Dolayısıyla, Tanrı'nın varlığının Fârâbî'nin felsefe sistemindeki yeri üzerine, bütüncül bir bakış açısı ortaya koyduk. Bu bakış açısının bütüncül olduğu söylemi, Tanrı'nın varlığı ile ilgili araştırmamızda, Fârâbî'nin bütün olarak felsefe sistemini dikkate almamızla ilgilidir. Araştırmamızda, Fârâbî'nin felsefe sisteminde, Tanrı'nın varlığının kesin bilgi olduğu görüşünü açıklamayı hedefledik. Araştırmada nitel araştırma yöntemini kullandık. Metin analizi yaparak verileri topladık, yorumladık ve sonuca ulaştık. Metin analizi yaparken analitik ve hermeneutik yöntemleri birlikte kullandık. Fârâbî'nin felsefe sisteminde, Tanrı'nın varlığının bilgisine erişimde iki yoldan söz edildiğine ulaştık. Bunlardan birinde, apriori bilgi niteliğindeki İlk Neden, ilk “mâkûlât”lardan biri olarak tanıtılır. Diğerinde ise İlk Neden'in bilgisine, varlığa dair diğer nedenleri bildikten sonra erişilir. Biz bu durumun, bahsedilen ilk ilkelerin (mâkûlât) bilinebilirlik açısından eş-değer olmamasıyla açıklanabileceğine vardık. Nitekim Fârâbî ilk ilkelerin bazılarının kolayca herkes tarafından bilindiğini, bazılarının ise belirli bir çaba ve düşünme sonucu bilindiğini ifade etmektedir. Sonuçta, biz, Fârâbî'nin felsefesinde, Tanrı'nın, bir ilk ilke olarak insanın zihninde en başından beri bulunsun da bu ilkenin çok açık olmadığını tespit ettik. Bu ilkenin kavranması, çaba ve düşünme gerektirir. Ayrıca, bu yaklaşımımız, Tanrı'nın ilk ilkelerden biri olarak insan zihninde olmasına rağmen, neden herkesin Tanrı inancına sahip olmadığı sorusuna da Fârâbî'nin felsefe sistemi içinde bir yanıt oluşturabilmektedir.

* Bu çalışma Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ danışmanlığında 2020 tarihinde tamamladığımız “Fârâbî Metafiziğinde Tanrı Hakkında Bilgi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı doktora semineri esas alınarak hazırlanmıştır (Doktora Semineri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye, 2020).

Anahtar Kelimeler

Din Felsefesi, Din, Fârâbî, İlk Neden, Tanrı'nın Varlığı, Bilinebilirlik.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan “Fârâbî'nin Felsefe Sisteminde Tanrı'nın Varlığını Bilmenin İki Yolu” adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	06.08.2024
Kabul Tarihi	17.08.2024
Yayın Tarihi	31.08.2024
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe, Mantık
Araştırma Alanı	Din Felsefesi
Sempozyum	:
Adı	4. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/588
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2024
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	3. Oturum - 26 Ağustos 2024 Pazartesi 17:00 - 18:10
Telif Hakkı	© 2024 Hatıçetül Kübra Özelçi. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Özelçi, Hatıçetül Kübra. “Fârâbî'nin Felsefe Sisteminde Tanrı'nın Varlığını Bilmenin İki Yolu”. 4. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 31-34. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2024. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

Two Ways of Knowing God's Existence in al-Fârâbî's Philosophical System

Haticetül Kübra Öznelçi

 <https://orcid.org/0000-0001-7690-9112> | kubra.ozelci@gmail.com

Ph.D. Student, Necmettin Erbakan University, Konya, Türkiye

Abstract

Al-Fârâbî's philosophical system claims that God's existence can be known with certainty. Accordingly, God's existence is a demonstrative (burhân) knowledge. Al-Fârâbî describes God as the First Cause and the First Principle. In our study, we are interested in the question of how al-Fârâbî explains and grounds God's existence at the level of knowledge (epistemologically). In his book, *Virtuous City*, al-Fârâbî mentions God as a basic principle. In his book *Abbreviation of Sciences*, he states that one can attain the knowledge of God's existence only after knowing other beings in a causal order. In this case it is seen that al-Fârâbî both accepts the concept of God as a basic principle and grounds it. How should this situation be understood? If God is a basic principle as the First Cause, then why is it necessary to justify this principle? Is the existence of God a basic belief? If so, should not this belief not depend on other beliefs. We think that these questions can be answered by staying within al-Fârâbî's system of thought. In this study, we have searched the ways of accessing the knowledge of God's existence in al-Fârâbî's philosophical system. Therefore, we put forward a holistic perspective on the place of God's existence in al-Fârâbî's philosophical system. The statement that this perspective is holistic means that in our research on God's existence, we have considered al-Fârâbî's philosophical system as a whole. In our research, we aimed to explain al-Fârâbî's view that God's existence is certain knowledge in his philosophical system. We used qualitative research method in our research. We collected, interpreted, and concluded data by analysing texts. We used analytical and hermeneutic methods together while analysing the texts. We found that al-Fârâbî's philosophical system mentions two ways of accessing the knowledge of God's existence. In one of them, the First Cause, which is apriori knowledge, is introduced as one of the first 'maqûlât'. In the other, the knowledge of the First Cause is accessed after knowing the other causes of existence. We have concluded that this can be explained by the fact that these first principles (maqûlât) are not equivalent in terms of knowability. As a matter of fact, al-Fârâbî states that some of the first principles are easily known by everyone, while others are known after a certain effort and reflection. As a result, we have found that although God as a first principle is present in the human mind from the very beginning in al-Fârâbî's philosophy, this principle is not very clear. The comprehension of this principle requires effort and reflection. More over this approach of ours can answer the question of why not everyone beliefs in God despite the fact that God is present in the human mind as a first principle within al-Fârâbî's philosophical system.

* This study is extracted from my doctorate seminar entitled “A Research on Knowledge of God in Al-Farabi’s Metaphysic”, supervised by Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ (Ph.D. seminar, Necmettin Erbakan University, Konya, Türkiye, 2020).

Keywords

Philosophy of Religion, Religion, Al-Fārābī, First Cause, Knowability.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “Two Ways of Knowing God’s Existence in al-Fārābī’s Philosophical System” presented at the Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2024-08-06
Accepted	2024-08-17
Published	2024-08-31
Category	Art & Humanities, Philosophy, Logic
Research Area	Religious Studies, Philosophy of Religion
Conference	:
Title	4th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/588
Location & Date	Online - August 26-31, 2024
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 3 - August 26, 2024, Monday 17:00 - 18:10
Copyright	© 2024 Haticetül Kübra Özelçi. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Özelçi, Haticetül Kübra. “Two Ways of Knowing God’s Existence in al-Fārābī’s Philosophical System”. <i>The 4th Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 31-34. Ankara: Oku Okut Press, 2024. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54